

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Jure Rerum Ecclesiasticarum Ad Germaniae Catholicae
Principia Et Usum Pars ...**

Complectens Sectionem III. & IV.

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1762

Titulus IV. De Contractibus Beneficis, et primum de Commodato et
Precario.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68067)

TITULUS IV.
DE CONTRACTIBUS BENEFICIS, ET PRIMUM DE
COMMODATO, ET
PRECARIO.

§. 261.

Inter Contractus beneficis **A**ctus aliqui utilitatem quidem unius solummodo ex Contractibus promovent, & ideo Benefici vocantur: simul tamen mutua & perfecta obligationes, quae pariunt actionem in foro, inde resultant, & ideo Contractibus annumerantur. Unde nominantur Contractus Benefici, quales sunt Commodatum, Mutuum, Depositum, Mandatum, Fidejussio.

Est Commodatum. §. 262. Commodatum est Contractus realis, quo res non fungibilis ad certum usum & tempus gratis conceditur, ea lege, ut finito usu eadem in specie restituatur. Charitas nempe suadet, ut rei meae usum, quo facile carere possum, permittam alteri, qui eo indiget. Unde si res ad usum conceditur solius com-

commodantis gratia, proprie commodatum non est; nam usus non conceditur alteri, sed ipse commodans videtur uti ad finem suum obtinendum. Contractus hic conficitur consensu & rei traditione: neque enim promissio rei commodandæ confundenda est cum commodato. Unde juxta terminos Juris Civilis re initur: & obligatio ex eo enascens re contrahitur. Fit etiam gratis; nam si merces statueretur, transfret in locationem: potest tamen dari *Honorarium*.

§. 263. Commodari possunt Res *Quæ res,*
omnes, quæ & quatenus usu non
consumuntur, mobiles & immobiles,
corporales & incorporales, quæ u-
sum præstant, salva rei substantia,
etiam homo ad obsequia 88.), etiam
Res sacræ 89.); etiam res fungibi-
les,

88.) Etiam Episcopus potest Clericum
commodare ad obsequia spiritualia al-
terius Episcopi pro certo tempore.

89.) Commodatum non censetur compre-
hendi in alienatione prohibita, modo
Res sacræ commodentur ad usum sa-
crum, non profanum, & nihil tempo-
rale per modum pretii interveniat.

les, quatenus aliquem usum habent
quo non consumuntur 90.)

*Et a quo
commo-
dari
possint?* §. 264. Commodare possunt illi
qui liberam habent rerum admini-
strationem: & commodato accipe-
re, etiam illi, qui rem suam possunt
melioerem facere, & pro casu com-
missæ culpæ habent restitutionem in
integrum, uti pupilli, minores &c.
Si Prælatus Ecclesiæ commodato ab
alia Ecclesia acceperit res sacras, vel
vasa ad Cultum Divinum; vel etiam
a Laico tapetes aut alia ad ornatum.
Ecclesia inde non obligatur, si res
istæ forte culpa deteriorantur vel
pereunt, nisi Commodato petita
fuerint ex voluntate illorum, qui
ad contractus Ecclesiæ autoritatem
suam præstare debent.

*Obliga-
tio Com-
modan-
tis:* §. 265. Commodans tenetur rem
commodatam non revocare ante u-
sum & tempus finitum, nisi ipse ea-
dem

90.) Pecunia, Bellaria in convivio appo-
ni solita, commodari possunt ad ostentationem, restituenda post hunc usum
in specie, id est in individuo. Item
Moneta nova & elegans, ut eam alteri
ostendere possis,

dem indigeat ad usum antea improv-
visum: reparare damna ex dolo vel
culpa sua lata Commodatario illata,
e. g. commodando scienter vasa vi-
tiosa 91.): refarcire expensas ne-
cessarias in rem commodatam factas;
non autem sumptus necessarios ad
usum-

§. 266. Commodatarius obliga- *Et Com-*
tur, rem commodatam exactissima *moda-*
diligentia custodire 92.): consequen- *tarii*
ter præstare culpam levissimam, si
commodatum in solius commoda-
tarii utilitatem vergat 93.). Quoad
casus

91.) L. 18. §. 3. ff. Commod.

92.) L. 1. §. 4. ff. de Obl. & Act. C. un.
de Commodat. Tenetur Commodatarius
majori diligentia custodire rem commo-
datam, quam rem propriam: conse-
quenter si utraque servari non potest,
teneretur præ sua servare rem com-
modatam, nisi res sua sit multo pre-
tiosior.

93.) Quando in §. 2. Inst. quib. mod.
re contrah. oblig. requiritur *exacta di-*
diligentia, & in L. 5. §. 5. ff. commod.
diligens custodia: intelligere debemus
exactissimam diligentiam, *diligentissimam*
custodiam, ne leges hæ contradicant
aliis.

casus fortuitos æquitati naturali
de conveniens videtur (supra §. 243)
ut Commodatarius rem resarc
quæ apud se periit eo casu fortuit
quo non periisset apud commodat
tem 94.), nam tacite videtur in
fufcipere talem casum fortuitum 94.)

aliis. Legimus quidem L. 13. §. 1. de pignorat. act. venit in hac actio (Pignoratitia) & dolus, & culpa, & in Commodato: venit & custodia. melius legitur: at in commodato venit & custodia. prout emendat GERARDUS NOODT Probabil. Jur. Civil. lib. I. c. 4. & lib.

4. c. 3.

94.) Vid. WOLFII Jus naturæ part. 4. §. 447. feqq. Ista tamen intelliguntur de Commodato proprie dicto, quando res commodatur solius Commodatarii gratia. Unde etiam juxta Codic. Bav. p. 4. c. 2. §. 5. deberet ratione casus fortuiti Commodatarius compositionem æquam cum commodante inire. Antiquæ Leges Bajuvariorum tit. 14. volunt, ut, si animal commodatum absque culpa perierit, commodatarius reddat corium.

95.) Non videtur Commodatarius in se fufcipere talem casum, si res commo-
detur ad usum periculofum, e. g. equus
ad bellum: sed potius Commodans vi-
detur

& commodans præsumitur nolle carere re sua ex occasione benefici usus alteri præstiti. Unde etiam si res a tertio deterioratur, vel destruitur, tenetur Commodatarius damnum resarcire. Aliter loquendum juxta Leges Romanas 96.), juxta quas Casus fortuitus imputari non debet Commodatario, nisi acciderit culpa sua, vel intervenerit pactum, seu in mora fuisset 97.): non autem tenetur Commodatarius probare, culpam abfuisse, nisi in iis, quæ ordinarie sine culpa utentis non contin-

---

detur consentire in damnum rei l. ult. ff. commodati. Unde non est singularis magnanimitas Hispani, nullam compensationem petentis pro equo pereunte, quem commodavit ad solenne cum tauris certamen, ut advertit LEYSERUS specim. 153.

96.) *Jus civile est, quod neque in totum a naturali vel gentium recedit, nec per omnia ei servit.* L. 6. ff. de J. & J.

97.) C. un. de Commodato. L. 18. ff. Commodati. Dicitur æquitati naturali consonant leges antiquæ Germaniæ; prout ostendit SCHILTERUS Exercit. 25. ubi tamen fatetur §. 19. contrariam sententiam Legibus Romanis conformem, ubique fere hodie usu receptam esse.

tingunt, uti furtum 98.). Obligatur Commodatarius re commodata non aliter, nec diutius, uti, quam ipsi fuerit a commodante concessum, alias furtum usus committit 99.) finito igitur tempore, res est restituenda, etiamsi ea uti casu quodam impeditus fuerit Commodatarius, & licet a Commodante non petatur, quia dies interpellat pro homine, restitui autem res debet integra, quo ad usus patitur 100.), cum omnibus accessionibus & fructibus, eo loco quo accepta est, & quidem propriis impensis Commodatarii.

§. 267.

98.) Si Commodatarius rei furto ablata pretium restituit, repetere illud potest re iterum recuperata.

99.) Non enim aliud ipsi competit, quam jus detentionis & usus definitus.

100.) Si res usu, ad quem conceditur, naturaliter fit deterior, commodans censetur consentire in hanc deteriorationem e. g. si quis commodaret Ecclesie Cereos in Altari arsfuros. Nam si exigatur pretium ad proportionem immi-nuti ponderis, non erit Commodatum simplex, sed Contractibus compositis annumerandum, de quibus supra §. 221.

§. 267. Ex his obligationibus nascitur *Actio Commodati* 1.), *Directa* quidem Commodanti, *Contraria* autem Commodatario, ad se mutuo pro implendis istis obligationibus. Si Commodatarius nondum rem restituit, non permittitur quidem jus Compensationis pro alio debito, bene tamen jus retentionis pro refarciendis damnis vel expensis necessariis. Exceptionem dominii alieni contra Commodantem opponere non potest; exceptionem autem dominii proprii tunc solummodo, si in continenti habeat liquidas probationes: si vero istæ sint altioris indaginis, proponi debent in iudicio separato 2.).

*Actio-
nes ex
Commo-
dato.*

§. 268.

1.) *Ait Prætor : quod quis commodasse dicetur, de eo iudicium dabo.* L. 1. pr. ff. Commodati vel contra. Hoc non ita intelligendum est, ut actio Commodati censeatur *Prætoria* : est enim *Civilis* ex contractu Juris Gentium descendens. Igitur istud Edictum Prætoris ad approbationem, non ad originem referendum est.

2.) *Arg. L. 25. C. de loc. & cond. ibi : possessionem prius restituere debet, & tunc de*

Affine est Precarium: §. 268. Commodato affine est *precarium*, quod precibus petenti utrum conceditur tamdiu, quamdiu is, qui concesserit, patitur. Non est verus Contractus 3.); sed potius est genus liberalitatis ex jure gentium descendens. Ad substantiam illius pertinet revocabilitas ad nutum concedentis, non attento usu vel tempore determinato 4.). Si certum tempus adijceretur Precario, intelligendum id est, ut rogans sciat, finito illo tempore finiri Precarium absque alia revocatione: posset tamen

---

de proprietate litigare. Unde LEYSERUS Specim. 153. nec audiendum putat Commodatarium, etsi jus suum in contenti docere paratus sit: putat enim spoliolum committere commodatarium, dum restituere detrectat; spoliatum autem ante omnia restituendum esse.

- 3.) Licet ob affinitatem Contractibus annumeretur in l. 23. ff. de R. J.
- 4.) Nihilominus non plane intemptivam & alteri damnosam oportet esse revocationem, cum adjuvari beneficio, non decipi alterum oporteat. Unde intemptive repetens, non quidem vi precarii, sed tamen ex naturali æquitate posset repelli exceptione doli.

men concedens repetere ante elapsum illud tempus 5.): si tamen finito hoc tempore patiatur dominus alterum precario rem retinere, videtur Precarium de novo concedi.

§. 269 Non tam exacta, sicut in *Ejus ob-*
Commodato, Diligentia & Custod-
ligatio:
dia requiritur; sed precario possidens præstat solummodo dolum & culpam latam: si tamen post repetitionem domini sit in mora, tenetur ad resarciendum omne damnum post moram eveniens. Qui precario habet, non tam est verus rei possessor, quam possessionem alienam detinet, cum nunquam suo, sed alieno nomine possideat: hinc nullo tempore præscribit: potestque dominus rem suam propria autoritate, sed tamen absque vi adhibita, recuperare, modo constet, rem esse precario concessam 6.): vulgo tamen ajunt, eum qui rogavit, habere

F f

5.) *Nulla vis est hujus conventionis, ut rem alienam domino invito possidere liceat.*

L. 12. ff. de Precario.

6.) L. 10. C. unde vi.

De Jure Rer. Eccles. Pars poster.

bere possessionem naturalem; qui rogatus est, habere civilem 7.). In dubio, precario rem habere præsumitur, qui possessionem adeptus est, si preces adhibuit, & impetravit, ut sibi possidere aut uti liceat. Potest quis rem propriam precario accipere, scilicet usum precarium rei, quam pignori dedit.

Et inde §. 270. Precarium parit Interdictum *compe-* restitutorium, quo ait Prætor: *quod* *tens In-* precario ab illo habes, aut dolo malo *terdi-* fecisti, ut desineres habere, qua de re *ctum.* agitur, id illi restituas. Cum Precarium non finiatur morte concedentis, hoc Interdicto uti possunt ejus hæredes, imo etiam successores singulares, ut proin Emptor rei precario concessæ vi ejusdem repetere possit eandem rem ab eo, qui precario habet, aut habere dolo malo desit, ejusque hærede. Finitur autem

---

7.) L. 15. §. 4. ff. de Precario. Nunquam precario conceditur usus absque ulla possessione. Is, qui rogavit, ut precario in fundo moretur, non possidet, sed possessio apud eum, qui concessit, remanet. L. 6. §. 2. ibid.

tem morte rogantis, qui ad hæredes suos nullum transmittit jus ultra possidendi rem defuncto concessam precario, sed mox tenentur ad eam restituendam cum omni causa, ita quidem, ut commissa mora, post Interdictum teneantur ad omne damnum resarciendum: ex dolo autem defuncti non tenentur, nisi quatenus ad eos pervenit 8.).

§. 271. Precarium differt a Contractu Precaria seu Precariarum, olim circa Bona Ecclesiastica usitatissimo 9.), quo rei Ecclesiasticæ immobilis usus ad preces alicui concedebatur, eo pacto, ut concessio singulis quinquenniis

Differt
hoc a
Contractu
Precaria.

F f 2

8.) Dicta hæc de Precario, desumpta sunt ex Titulo Pandectarum de Precario, ad quem videri potest BRUNNEMAN, WIDMONT, & alii Interpretes.

9.) De quo in libro tertio Decretalium habetur Titulus singularis de Precariis. Proprie Precaria & Prestaria appellabatur charta, seu Instrumentum, quod occasione hujus contractus conficiebatur. talem chartam exhibet MARCULFUS formul. lib. 2. c. 5. item Autor incertus formularum veterum c. 27. & 28. item form. vet. Leg. Rom. cap. 7. & BIGNONIUS in Notis fol. 550. seqq.

quenniis renovaretur, & finito concessionis tempore res concessa cum omnibus incrementis ad Ecclesiam reverteretur. Per quinquennale revocationem ostendebatur, rem ejusmodi semper mansisse in dominio Ecclesiae, & redditus tantum detentori attributos fuisse. Olim Clerici stipendium ex bonis Ecclesiae acceperunt *sub Precaria nomine* 10.), Modum pro Ecclesia Constantino-politana praescripsit LEO Imperator II.), quem ad alias Ecclesias extendit JUSTINIANUS 12.). In Occidente tamen liberius Episcopi concedebant Precarias, seu *Prastarias*, ita dictas, quod ab Ecclesia *praestarentur* petentibus, non tantum pauperibus, sed etiam aliis Laicis 13.): unde Episcopi

---

10.) C. 72. XII. q. 2. ex Concil. Tolet. VI. c. 5.

11.) L. 14. §. 5. C. de SS. Ecclef.

12.) Novell. 7. c. 4.

13.) In Actis Sanctorum die 27. Febr. in vita B. Joannis Abbatis Gorziensis cap. 12. n. 110. narratur de Comite quodam Palatii, qui simul bona Monasterii *sub Precaria vel Prastaria, quam dicunt, obtinebat.*

pi jubentur Precarias irrationabiliter factas, ad jus Ecclesiæ revocare 14.). His autem temporibus irrationabiliter, & nulliter fierent, si ab Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ concederentur absque solennitatibus ad alienationem rerum Ecclesiasticarum requisitis: quæ in prima concessione, non autem in renovatione quinquenniali adhiberi deberent 15.). Differt igitur hic contractus a Precario, quod Precaria ad certum tempus constituitur, non ad domini nutum, & ut plurimum census in Precaria intervenerit, non autem in Precario, quod gratuitum est. Plura non opus est dicere de hoc contractu, qui hodie est rarissimus 16.).

F f 3

TITU-

14.) C. 2. de Precariis.

15.) Vid. EMAN. GONZALEZ ad C. 1. eod. tit. n. 7.

16.) Præter Commentatores Juris Canonici ad Tit. de Precariis, videri plura possunt apud THOMASSINUM Discipl. Eccl. p. 2. lib. 3. c. 22. DU CANGE Glos. far. V. Precaria.